

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 205/2024-34

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. Ústav na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ] zastúpeného advokátom JUDr. Petrom Belicom, M. R. Štefánika 36, Martin, proti postupu Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 16C/607/2013 takto

rozhodol:

- Postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 16C/607/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **200 eur**, ktoré mu **je** Okresný súd Trnava **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Okresný súd Trnava **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **578,17 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 205/2024 z 3. apríla 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 26. januára 2024, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní

vedenom pod sp. zn. 16C/607/2013 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Reflektujúc odpoveď okresného súdu sp. zn. Spr 76/21 zo 14. júla 2021 na sťažnosť na prieťahy v konaní adresovanú predsedovi okresného súdu, sťažovateľ uviedol chronológiu priebehu napadnutého konania, z ktorej vyplýva, že návrh na začatie konania bol podaný 1. júla 2013 Okresnému súdu Trenčín, z ktorého bol okresnému súdu postúpený 5. decembra 2013, následne sa vykonávali úkony spojené s odstraňovaním väd podania, priznaním oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a jeho následným odňatím, o ktorom po skončení prerušenia napadnutého konania (od 18. novembra 2015 do 24. septembra 2018, pozn.) rozhodoval až Najvyšší súd Slovenskej republiky a 29. januára 2019 odmietol dovolanie sťažovateľa, ktorým namietal potvrdzujúce rozhodnutie Krajského súdu v Trnave z 31. marca 2015 o odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov so spätnou účinnosťou. Ďalší postup okresného súdu sa okrem iného koncentroval na pripustenie vstupu žalovaných v 4. až 7. rade do napadnutého konania, zmeny žaloby či zabezpečovanie vyjadrení žalovaných, pričom chronológia sťažovateľa končí úkonom z 28. júna 2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Sťažovateľ namieta dĺžku konania ako celok, avšak bez toho, aby špecifikoval porušenie svojich namietaných práv postupom v odvolacom či dovolacom konaní. Výslovne akcentuje, že k porušeniu namietaných práv došlo najmä postupom okresného súdu, ktorý napriek absencii skutkovej a právnej zložitosti predmetu konania o prejednávanej veci nerozhodol ani po viac ako desiatich rokoch od podania žaloby, nevykonal ani žiadne súdne pojednávanie, a preto vyjadril presvedčenie, že už samotná doba trvania napadnutého konania je postačujúca pre odôvodnenie podanej ústavnej sťažnosti. Na podklade uvedeného odôvodnil zásah do svojich namietaných práv, ako aj nároky uplatnené v petite ústavnej sťažnosti.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

4. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti uviedol, že sťažovateľ žalobu pôvodne 1. júla 2013 doručil Okresnému súdu Trenčín, ktorý ju 5. decembra 2013 postúpil Okresnému súdu Trnava. Napadnuté konanie bolo na základe uznesenia okresného súdu č. k. 16C/607/2013-89 z 18. novembra 2015 prerušené, a to až do septembra 2018, keď okresný súd uznesením č. k. 16C/607/2013-107 z 24. septembra 2018 rozhodol o pokračovaní v prerušenom konaní a konanie bolo prerušené aj od decembra 2020 (uznesenie okresného súdu č. k. 16C/607/2013-266 z 8. decembra 2020, pozn.) do augusta 2023, keď okresný súd uznesením z 25. augusta 2023 rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní. Podľa predsedu okresného súdu sa prejednávajúca vec vyznačuje nielen právnou ojedinelosťou (žaloba na ochranu osobnosti, pozn.), ale najmä skutkovou zložitosťou, keďže na strane žalovaných vystupuje sedem subjektov, pričom celkovú dĺžku trvania napadnutého konania ovplyvnilo najmä správanie sťažovateľa, resp. jeho právnych zástupcov, ktorí opakovane podávali opravné prostriedky proti rozhodnutiam týkajúcim sa súdneho poplatku. V dôsledku toho sa súdny spis od júla 2014 do apríla 2015 nachádzal

na krajskom súde, ktorý uznesením č. k. 26Co/209/2014-64 z 31. marca 2015 potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 16C/607/2013-52 zo 14. mája 2014 o odňatí nároku sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov so spätnou účinnosťou, ako aj od januára do marca 2019, keď sa súdny spis v dôsledku sťažovateľom podaného dovolania proti označenému rozhodnutiu krajského súdu nachádzal na najvyššom súde, ktorý uznesením č. k. 5Cdo/11/2019-124 z 29. januára 2019 podané dovolanie odmietol. Predseda okresného súdu upozornil na opakovanú zmenu zákonného sudcu (celkom šesť zmien, pozn.), pričom súdny spis bol 1. augusta 2022 predložený pôvodnej zákonnej sudkyňi, ktorá po doručení dupliky niektorých žalovaných k žalobe nariadila termín súdneho pojednávania na 1. júl 2024.

5. Sťažovateľ zotrval na skutkových tvrdeniach uvedených už v ústavnej sťažnosti, pripomenul predmet napadnutého konania, vyjadril názor o absencii právnej zložitosti, nesprávnom procesnom postupe okresného súdu pri opakovanom prerušení konania, pričom zdôraznil, že opakované zmeny návrhu a uplatnenie opravných prostriedkov nemožno pričítať na ťarchu jeho osoby.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

7. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

8. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitú veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

9. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že konanie o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy predstavuje bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov (napr. III. ÚS 106/2024, III. ÚS 108/2024). Vec nemožno zatiaľ hodnotiť ako nadmerne právne či fakticky zložitú, keďže k žiadnemu rozsiahlemu dokazovaniu doteraz nedošlo.

10. K predĺženiu doby trvania napadnutého konania však podstatným spôsobom prispel samotný sťažovateľ, a to svojou procesnou aktivitou, keď (1) 9. júna 2014 podal proti uzneseniu okresného

súdu č. k. 16C/607/2013-52 zo 14. mája 2014 o odňatí nároku na oslobodenie od súdnych poplatkov odvolanie, v dôsledku čoho sa súdny spis od 3. júla 2014 do 17. apríla 2015 nachádzal na krajskom súde, ako aj podaním dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktoré najvyšší súd uznesením č. k. 5Cdo/11/2019-124 z 29. januára 2019 odmietol (súdny spis sa od 22. januára 2019 do 20. februára 2019 nachádzal na najvyššom súde, pozn.), (2) neodstránením väd dovolania spočívajúcich v nedostatku zastúpenia v dovolacom konaní advokátom, a to ani po predĺžení lehoty na ich odstránenie z 10 na 60 dní, (3) zmenou žaloby doručenu 21. marca 2014, o ktorej (po výzve na doplnenie a odstránenie väd podania z 22. augusta 2019 a zaslaním podania sťažovateľa z 9. novembra 2019, pozn.) spolu s pristúpením subjektov na strane žalovaných rozhodol okresný súd uznesením č. k. 16C/607/2013-168 z 3. februára 2020. V tomto kontexte ústavný súd pripomína, že doplnenie návrhu, zmeny návrhu, procesné návrhy a podobne sú síce legitímnou procesnou aktivitou účastníka konania (strany sporu), avšak je potrebné rešpektovať, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, pričom zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba a nemožno ju pripísať ani v neprospech štátneho orgánu konajúceho vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016, II. ÚS 481/2017, I. ÚS 20/2023, I. ÚS 199/2023).

11. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v napadnutom konaní, prednostne je potrebné vymedziť časové obdobie jeho činnosti, pretože napadnuté konanie bolo dvakrát prerušené, a to v období od 16. decembra 2015 (dátum právoplatnosti uznesenia okresného súdu č. k. 16C/607/2013-89 z 18. novembra 2015 o prerušení konania, pozn.) do 28. septembra 2018, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu č. k. 16C/607/2013-107 z 24. septembra 2018 o pokračovaní v prerušenom konaní (t. j. takmer tri roky, pozn.), a následne v období od uznesenia okresného súdu č. k. 16C/607/2013-266 z 8. decembra 2020 o prerušení konania (nemá vyznačenú právoplatnosť, pozn.) do 11. septembra 2023, keď nadobudlo právoplatnosť uznesenie okresného súdu č. k. 16C/607/2013-322 z 25. augusta 2023 o pokračovaní v konaní (t. j. takmer tri roky, pozn.). *Ipsa facto*, okresný súd konal od 5. decembra 2013 do 16. decembra 2015, pričom z tohto obdobia je potrebné vyňať časový interval od 3. júla 2014 do 17. apríla 2015, počas ktorého sa súdny spis nachádzal na krajskom súde, t. j. činnosť okresného súdu sa redukovala len na približne 15 mesiacov. Po takmer trojročnom prerušení konania konal od 28. septembra 2018 do 8. decembra 2020, z ktorých sa od 22. januára 2019 do 20. februára 2019 nachádzal súdny spis na najvyššom súde, t. j. okresný súd konal v období viac ako dvoch rokov. Následne od skončenia prerušenia napadnutého konania (11. september 2023, pozn.) do podania ústavnej sťažnosti (26. január 2024, pozn.) uplynuli viac ako štyri mesiace. Napriek celkovej dĺžke trvania napadnutého konania predstavuje reálna činnosť okresného súdu približne 45 mesiacov.

12. Vo vzťahu k prerušeniu napadnutého konania ústavný súd pripomína, že kým trvajú účinky právoplatného prerušenia konania, nemôže pojmovo dochádzať k zbytočným priet'ahom. Uznáním výkladu, ktorým by prerušenie konania zakladalo nečinnosť orgánu verejnej moci, a tým aj porušenie základných práv a slobôd osôb, ktorých sa prerušenie týka, by inštitút prerušenia prestal byť aplikovateľný, pretože jeho aplikácia *lege artis* by vždy znamenala prezumpciu porušovania základných práv a slobôd orgánom verejnej moci, čo nie je v žiadnom smere prípustné (m. m. I. ÚS 153/2021, I. ÚS 124/2024, II. ÚS 184/2024).

13. Počas obdobia svojej činnosti sa aktivita okresného súdu koncentrovala najmä na procesné úkony, keď po skončení prvého prerušenia napadnutého konania (1) vyzýval sťažovateľa

na odstránenie väd dovolania spočívajúcich v nedostatku právneho zastúpenia (uznesenie okresného súdu z 24. septembra 2018, pozn.), na ktoré reagoval sťažovateľ podaním doručeným 1. októbra 2018, a po márnom predĺžení lehoty sťažovateľovi súdny spis predložil najvyššiemu súdu (bližšie body 10 a 11 tohto nálezu, pozn.), (2) rozhodoval o zaplatení súdneho poplatku a v dôsledku jeho nezaplatenia vyššia súdna úradníčka uznesením č. k. 16C/607/2013-142 z 2. júla 2019 napadnuté konanie zastavila, ktoré po sťažnosti sťažovateľa zákonná sudkyňa uznesením č. k. 16C/607/2013-149 z 22. augusta 2019 bez bližšieho odôvodnenia zrušila, keďže podanej sťažnosti v celom rozsahu vyhovel (§ 14 ods. 4 v tom čase účinného zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov). Zároveň uznesením z 22. augusta 2019 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby v lehote 30 dní od jeho doručenia odstránil vady žaloby a jej doplnenia (doručené právnomu zástupcovi sťažovateľa 22. septembra 2019, pozn.), na ktoré právny zástupca sťažovateľa reagoval až po žiadosti na predĺženie lehoty, a to podaním z 9. novembra 2019 (doručeným okresnému súdu 11. novembra 2019, pozn.), pričom požiadal o pripustenie ďalších subjektov do konania a upravil aj žalobný návrh. Okresný súd o návrhoch sťažovateľa rozhodol uznesením č. k. 16C/607/2013-168 z 3. februára 2020 a až do druhého prerušenia napadnutého konania (uznesenie okresného súdu z 8. decembra 2020, pozn.) uskutočňoval úkony na zabezpečenie vyjadrenia žalovaných subjektov s tým, že po pokračovaní v napadnutom konaní pristúpil k výzvam na vyjadrenie sťažovateľa k tvrdeniam žalovaných a predstaveniu duplík.

14. Z uvedeného preto vyplýva, že obdobie od pokračovania v prerušenom konaní do vrátenia spisového materiálu z najvyššieho súdu (od 28. septembra 2018 do 20. februára 2019, pozn.) bolo ovplyvnené výlučne správaním sťažovateľa, ktoré nie je možné pričítať na ťarchu okresného súdu. Z postupu okresného súdu v napadnutom konaní vyplývajú len kratšie obdobia nečinnosti, keď (1) k výzve na zaplatenie súdneho poplatku zo 17. mája 2019 pristúpil až po dvoch mesiacoch od právoplatnosti uznesenia najvyššieho súdu č. k. 5Cdo/11/2019-124 z 29. januára 2019 o odmietnutí dovolania (právoplatné 8. marca 2019, pozn.), (2) o zmene žaloby a pristúpení ďalších subjektov rozhodol až po takmer troch mesiacoch od doručenia podania sťažovateľa (11. novembra 2019, pozn.), a to uznesením č. k. 16C/607/2013-168 z 3. februára 2020, (3) po právoplatnom skončení prerušenia napadnutého konania (11. septembra 2023, pozn.) sťažovateľa na predloženie vyjadrenia k tvrdeniam žalovaných vyzval písomnosťou z 30. októbra 2023, resp. po uplynutí lehoty na vyjadrenie žalovaných v rámci dupliky (26. február 2024, pozn.) termín pojednávania na 1. júl 2024 nariadil až 12. apríla 2024.

15. Ústavný súd pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, IV. ÚS 182/08, I. ÚS 554/2015, II. ÚS 522/2023).

16. Pokiaľ ide o argumentáciu predsedu okresného súdu o viacnásobnej zmene zákonného sudcu [od 5. decembra 2023 (správne zjavne 2013, pozn.) do 9. novembra 2017 ██████████, od 10. novembra 2017 do 22. mája 2018 ██████████, od 23. mája 2018 do 4. augusta 2019 ██████████, od 5. augusta 2019 do 10. júna 2020 ██████████, od 11. júna 2020 do 31. júla 2022 ██████████ a od 1. augusta 2022

], ústavný súd primárne upriamuje pozornosť na opakové prerušenie konania, čím sa znižuje početnosť prerozdeľovania právnej veci sťažovateľa na štyri, s tým, že od 1. augusta 2022 nedošlo k zmene v osobe zákonného sudcu, a preto na zmeny zákonných sudcov nebolo v tomto prípade možné nahliadať optikou zmierňujúcou celkovú dobu trvania napadnutého konania.

17. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prieťahy, ktorými došlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

18. Sťažovateľ sa domáha, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur. Vzhľadom na správanie sťažovateľa a konštatovanú len čiastočnú neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorý konal v zásade plynulo a po zabezpečení potrebných vyjadrení strán napadnutého konania 12. apríla 2024 nariadil termín súdneho pojednávania na 1. júl 2024, berúc do úvahy všetky okolnosti prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 200 eur a vo zvyšnej časti návrhu nevyhovel (body 2 a 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

19. Ústavný súd sťažovateľovi podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby, a to v roku 2023 vykonané prevzatie a prípravu zastúpenia v sume jedenkrát po 208,67 eur a režijný paušál v sume jedenkrát po 12,52 eur, a za podanie ústavnej sťažnosti v roku 2024 v sume jedenkrát po 343,25 eur a režijný paušál v sume jedenkrát po 13,73 eur, t. j. spolu 578,17 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Repliku sťažovateľa nevyhodnotil ako podanie relevantné pre rozhodnutie, a preto zaň náhradu trov nepriznal (bod 4 výroku tohto nálezu). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Miloš Maďar
predseda senátu